

SZÁZ ÉV

KASSA LEGRÉGIBB TÖRTÉNETÉBŐL.

Írta :

IFJ. KEMÉNY LAJOS.

Kassa, 1893.

RIES LAJOS KÖNYVNYOMÓ-INTÉZETÉBŐL.

Száz év Kassa legrégibb történetéből.

(1249—1347.)

A humanizmus (reneszánsz) hatása alatt Zsigmond király uralkodása (1387—1437.) első évtizedében tűnik fel az oklevelekben Kassa latinizált neve, *Cassovia*; a mikor antik mintára a városi tanácsstagokat *consuloknak* kezdik nevezni. Addig a város neve magyar, latin vagy német nyelvű írásokban egyaránt — Kassa (*Cassa*, *Cascha*, *Cassensis*), sőt a németekben *Kasch* (*Casser*.)

Mely nép volt az, mely a Hernád völgyének e pontján megtelepedvén, annak nevet adott? Határában az emberi kultúrának oly tanubizonyságára, mely a magyarok honfoglalása előtt való időkre vallana, mind-egyedül nem bukkantak. A kő vagy bronzkorszak eszközeit sem víz, sem szántóvető ekéje vagy tudós kutató ásója mind máig nem vetette itt felszínre. A hely, melyen ma népes város áll, sokáig nem volt alkalmas a letelepedésre. A mai Kassa felett levő hegységben a Hernád folyó évszázadokig vájhatta medrét mind mélyebbre s szélesebbre, iszapjával lassan-lassan betemetvén a Hradova alatt fekvő völgy mélységeit, míg végre a mocsarak közt elöttűnt az emberi településre alkalmas szárazföld.

Az ember minden korban szeretett a folyók mellett tanyát ütni s ettől az árvízveszedelmek sem riasztották vissza. A mai belváros — a régi Kassa —

nem esik közel a Hernád folyóhoz ; de régebben ez aligha nem közelebb folyt el mellette ; Krones is tud róla ; de hiszen még ma is szemünk láttára hol közeledik, hol távolodik kanyargó futásában. Közvetlen partja mellett azonban még sem épülhetett a folyó jobb partján levő mocsarak miatt, melyeket a múlt század közepéről Korabinszky említ s a melyek — a vasuti tárházakon innen — még ma sem tűntek el teljesen ; nyugatra is aligha nem mocsaras volt a talaj, a mint a Faulgasséből (platea putrida) magyarrá vált Forgács-utca neve mutatja. Észak felé 1261-ben a Blathan nevű mocsár terült el, mely a 14. század közepén már eltűnt, különben Balaton néven ott szerepelt volna Fel-Kassa határai között.

Mily nemzetiségű nép nevezte el lakóhelyét, arról csupán a város neve világosíthatna fel.

A római Cassiusoknak, kikről Bonfini regél, csak a kor szelleme adott életet írójuk meséiben ; egy téglá, egy pénzdarab sem jutott el ennek tanutételeül napjainkra ; azon innen csak oly hallgatag a föld.

A honfoglalással magyar és szláv nemzetiségű népek jutnak e vidékre ; ezek építettek itt hajlékot s nevezték el azt nyelvükön.

A monda szerint a cseh fejedelemnek három leánya volt : Libussa, Kassa és Teta. Szláv települők az elhagyott hazára való emlékezetül nevezték el a fejedelmi leány nevéből falujokat ? Okleveleinkben Kassa mint férfinév szerepel.

Vagy a mind máig fennmaradt német Kasch s a magyar kassi leány, kasi kofa arra vall, hogy fekvésénél fogva magyarok nevezték el a helyet kasnak ?

Krónikásaink szerint két faluból, Alsó és Felső-Kassából olvadt volna össze a város. Okleveleink csu-

pán Kassáról és Fel-Kassáról emlékeznek. F e l - K a s s a (Cassa superior) újabb elnevezésű hely s magyar e l ő - n e v e bizonyosság reá, hogy a már régóta Kassa név alatt szereplő helységtől való megkülönböztetés végett akkor nyerte nevét, midőn birtoklás, tehát kulturába vétel által felébredt a szükség, hogy geografiailag fixirozva legyen.

Pedig van régibb neve is : H r a d o v a — a 16. századbeli Várhegy, a mely névvel rendszerint a prae-historikus földvárakat jeleli meg a tót köznép. Ez tévesztette meg eddig Kassa összes krónikásait, kik Fel-Kassáról, mint erős falakkal épült várról beszélnek. Pedig a róla szóló határjárások (1261., 1347.) a legvilágosabban elmondják, hogy nagyobb földterület szőlőkkel, mezőkkel, erdővel ; 1292-ben, midőn a város dézsmáját készpénzen megváltja, az egri káptalan az egyességből Fel-Kassa bor-dezsmáját kirekeszti. S míg határnevei : c s e r m e l y, b l a t h a n szláv eredetű, a kultura alacsony fokán álló lakosságra vallanak, addig előneve a mellett bizonyít, hogy a magyarság is korán reányomta nemzeti bélyegét a vidékre.

A Kárpátalji felföldet még a 13. század elején is sűrű erdőség borította ; a Hernád mindkét partját is, kivált a Szepességen. A lakosság gyér ; hisz 1256-ban Arnold fia, Jordán comes erdőt kap királyi adományul, mert a Szepesség benépesítésében érdemeket szerzett ; a birtokos nemesség kis száma a vidék közigazgatási kialakulását késleltette ; Ujvármegye alatt, úgy látszik, a mai Abauj- és Sárosvármegyék rejtőzködtek sokáig.

E rengeteg földterület birtokosa legnagyobb részt maga az Arpádházbeli uralkodó család volt. Bereg és Máramaros még a 14. század elején is csupán óriás ter-

jedelmü királyi vadaskert. Eperjes — V. István 1261-ben Echy comesnek adja, — Kapi, Nagy Sáros, Osztrópataka, Kis-Szeben, Kajata, Gergelyfalva sárosmegyei falvak IV. Béla alatt (1248.) királyi birtokok; Abaujban tiz falu: Göncz, a három Németi, Ruszka, Vizsoly, Cécze, Dobsza, Perény és Egyházas Vizsoly, királynék jegyajándoka s rajta a 13. század elején a királyné németjei laknak.

A megyében fekvő többi nagyszámu birtokait ugyane században kezdi az uralkodó s családja elajándékozni hiveinek és egyházi testületeknek. Kálmán herczeg, IV. Béla öccse, alapítja a jászói káptalant, megajándékozván azt számtalan faluval. Forró 1243-ban királyi birtok s csak 1271-ben jut királyi adományul Miklós országbíró kezére. 1270-ben V. István Füzér várát és 11 helységet ad Demeter és Mihály comeseknek; ugyanezen évben főlovászmesterének és szabolcsi ispánnak, Reynoldnak Rozgonyt, Rásföldét és Lapis-patakot adja. 1295-ben Agnes királyné megerősíti a IV. László dajkájának Mennának birtokjogát a reginális Al-, Közép- és Fel-Németi iránt. Midőn V. István (1261.) Fel-Kassát Samphleben és Obl kassai lakosoknak adományozza, módjában van, hogy e terület eddigi birtokosainak kárpótlásul Csány és Gönyü birtokait azonnal kijelölje.

Kassa is e korban még mindig villa regia, a király birtokában levő falu.

Városainkat vagy királyi és főpapi, ritkábban főúri kegy, vagy a kereskedelem és mezőgazdaság építik meg. Székesfehérvár és Buda, majd a 14. században Temesvár a királyi udvartartás székhelyei; Esztergom, Nagy-Várad, Pécs, Nyitra, Eger a püspöki udvartól nyerik fényüket; Pozsony, Győr, Pest, Sze-

ged és Debreczen, az erdélyi szász városok: Kolozsvár, Brassó és Nagy-Szeben, valamint Kassa is, mint a kereskedelem góczpontjai s mezőgazdasági piacok növekednek nagygyá. Lakosaik megvagyonosodván, szabadalmak után törekednek s míg a király birtokain levő városok terjedelmesebb privilegiumoknak jutnak birtokába; addig a főpapok és főurak érdeke, hatalomvágya a többieket fejlődésükben megbénítja.

Kassának szerencséje, hogy a király kezén volt s távol az udvartól; így akadálytalanul fejlődhetett azzá, a mivé természeti fekvése — az éjszaki kereskedelem csomópontján — eleve kijelölte.

Kassáról — hitelesen — egy 1249-ik évbeli oklevél emlékszik meg először, mely szerint Szina királyi adományként ugyanazokat a — külön fel nem sorolt — szabadalmakat kapja, mint a melyekkel Kassa él.

Bombardi ugyan megemlíti Imre királynak 1202. évbeli, a kassaiakhoz intézett oklevelét; hanem, mint írja, erről csak hallomásból van tudomása s az is, kitől ez adatát nyerte, egy harmadikra hivatkozik. Arany János klasszikus szavai szerint „ki más után, ki hallomásból“ nyert hitelességü állítására azonban nem építhetünk; annál kevésbé, mert a város levéltárát két ízben is — 1510. és 1760-ban — lajstromozták s az oklevélnek mindkét ízben nyoma sincs; mert azt soha meg sem irták.

Kassafalva azért már fenállhatott a maga jelentéktelenségében, melyből ez időben kezd kibontakozni. Közrehatott erre a tel pítés mind vármegyénkben, mind a Dunajecz völgyében. Allitólág 1194-ben egy osztrák vitéz, Narad comes háromezer némettel telepedik meg Abaujvármegyében; ugyanítt 1219-ben tiz falu: Fel-, Közép- és Al-Németi, Perény, Göncz —

még 1469-ben is Künzeldorf, — Ruszka, a két Vizsoly, Czécze és Dobsza, német telepedővel találkozunk. A Szilézia felől keletre törő németalföldi (vallon) elemekkel kevert középnémetség ugyanekkor ér a Kárpátok alá; 1204-ben Henrik, Krakkó és Szilézia nagyhercege, engedélyt ad arra, hogy a lengyel Dunajecz melléken letelepedhessenek.

Ez a németség lassu beszivárgással megnöveli Kassa lakosságát s a kereskedelem fellendülésével tulajdonra tevén szerzi, eredeti magyar-szláv bélyegét németre váltja.

A krónikások tömeges telepítésről szólnak; de állításuk támogatására csupán II. Géjza egy oklevelére hivatkoznak, mely azonban csak az Erdélyben való megtelepedést említi.

Kétségtelenül voltak megyénkben is telepítések; a királyné németjeinek tíz faluján kívül ilyenek voltak Szina (1249.) és Buzita (1269.) Kassát azonban kedvező fekvése — az átmenő kereskedelem országutján — építi meg. Az utak minősége mellett nem lehetett utazni nemcsak lóváltás, de a közlekedő eszköz megcserélése nélkül sem; az ország közepéből érkező szekerek valószínűen nem voltak alkalmasak a Kassa felé elterülő erdős-hegyes vidék útjain való közlekedésre. De nemcsak folytonosak, nemcsak jók nem voltak az utak, hanem bátorságosak sem. Messze idegen földön bajosabb lesz vala a kalmárnak védelmet találnia, mint a maga hazájában. Ehhez járult a hitel fejletlensége, a fizető eszközök czélszerűtlen volta, az apró denárokat megmázsálták; mindez a kereskedelmet a cserekereskedés színvonalán túl nagy nehezen engedte kifejlődni.

A sík alföld és hegyes felvidék érintkező pontján

fekvő Kassa kínálva kínálkozott a kereskedelemnek ily alkalmas megálló, le vagy átrakodó helyéül. Akár a Tárca, akár a Hernád völgyéből jött az utas, közvetlen felette találta a legkeskenyebb hegynyergeket, melyeken leereszkedhetett; míg az alföldről jövő kereskedő e ponton közelítette meg leginkább a hegyes felföldet; ellenkező esetben órák hosszat kell bolyongania a fensíkon. Rajta vezetett keresztül az ut az érczekben gazdag Gömör felé; alább a Kanyapta terjedelmes mocsarai miatt — Nagy-Ida környékén még a mult században is rengeteg tavak, nádasok vannak — a vidék nem volt alkalmas az átkelésre.

Ez hatott közre Kassa emelkedésére. Már 1249. előtt vannak bizonyos privilégiumai. Melyek voltak azok? nem tudjuk, mert nem maradtak korunkra. Lehet, hogy a tatárjárás előtt keltek s elpusztultak; bajos azonban elhinni, hogy renovációjukat a község nem eszközölte; de nem lehetetlen, hogy maga a város semmisítette meg az arról szóló oklevelet, midőn nagyobb terjedelmű kiváltságokat kapott. A 16. század elején készült lajstrom már nem említi.

El kell fogadnunk tehát, hogy hasonlóak voltak azokhoz, melyekkel más felvidéki városkák, például Kézsmárk vagy Gölniczbánya birtak.

Talán nem fölösleges megjegyeznem, hogy a Kassával később oly sűrűn érintkező Eperjes, Lőcse, Bártfa és Kis-Szeben az Arpádok korában semmiféle szabadalmakkal nem birtak.

Kézsmárknak IV. Béla által 1269-ben nyert privilegiuma szerint a lakosok közös akarattal választják bírájukat, kinek neve azonban nem iudex, csak villicus; ez ítélkezik rajtok, kivéve a lopás, vérontás, ti-

zed és hamis pénzverés ügyeiben, melyekben a király által kinevezett bíró jár el.

Az Olasz hospeseket a király 1243-ban felmenti a várispán fenhatósága alól s az általok közös akarrattal választott villicus ítél felettük.

Gölniezbánya szabadalmait Kún László azzal toldja meg, hogy lopás, rablás és vérontás eseteiben is önmagok bíraskodnak.

Birt-e Kassa a 13. században ilykörű szabadalommal mint Gölniezbánya? nem valószínű; hiszen a sárosmegyei Sidópataka 1317-ben a kassaiak privilégiumához hasonló — szintén fel nem sorolt — jogokat nyer.

Tíz Árpádkorbeli oklevélben találkozunk még Kassával; ezek is fele részben csupán mint határos birtokról szólnak róla.

1261-ben V. István, még mint rex iunior, Samphleben és Obl, kassai lakosoknak adományozza Fel-Kassát. A birtok (terra) — és nem vár vagy falu, ilyet az oklevél nem említ — határai mélyen benyulnak a Kassa felett levő erdőségbe a Csermelypatak kutfejéig; rajta művelt földek, erdőség és szőlők vannak. A király az új birtokosokat, valamint örököseiket felmenti a katonáskodás terhe s a vármegyei főispán fenhatósága alól s ügyes-bajos dolgaikban a hospesek szokása szerint magok választotta bíró ítél felettük.

Az oklevél világosan arról szól, hogy a birtokot és a jogokat (donatio seu libertatis collatio) csupán a megnevezett két kassai lakos s ezek örökösei kapják adományul. Bizonyoság erre az is, hogy Fel-Kassát és bizonyos Hoph — talán meierhoph — nevű tartozékát Samphleben és Obl örökösei 1347-ben átengedik Kassa városának.

A levéltár 16. századbeli lajstromozója a város újabb krónikásaival szemben több józanságot tanusít e dologban, midőn a Cassa superiorra vonatkozó okleveleket nem keveri a Cassoviák közé, mint megteszi a levéltár 18. századbeli bokros érdemű levéltárnoka, Schvarczenbach Ferencz. Ez oklevelek a város privilegiális jogai iránt semmi különösebb beccsel nem bírhatnak, mert hisz nem jutnak előbb a város kezére, mint 1347 ban, a birtok megvételének évében.

Régibb állapotokra a legnagyobb óvatossággal kell következtetnünk az újabb koruakról; annál inkább a középkorban, mert benne sok jog a szokáson s az azt megtartó erőn alapult.

Kassa autonómia után való törekvésében 1290-ben kivonja magát az abaujvármegyei esperes lelki fenhatósága alól s megszabadul attól a súlyos, mert elég gyakran fizetett adótól, hogy az esperesnek minden határai közt negyilkolt ember után egy márka ezüstöt tartozott fizetni; ha ezt megtagadták, a mit mind sürűbben megcselekedtek, úgy az esperes interdictum alá vetette a községet.

Ez oklevél, bár nem vet szép fényt a lakosság erkölcsére, de — ha jól sejtjük — élesen megvilágítja a forrongást, mely ekkor e ponton — a következő századok kereskedelmi empóriumában — mind szembe-tűnőbb lesz. Valamint az áruknak, úgy a körülfekvő vidék s a vele éjszak felé szomszédos országok kalmár — részben szerencsekereső kalandor — népének megszálló, lerakodó helyévé lesz.

Bölcs vezérei, Arnold plébános (1283—1292.) és ugyancsak Arnold nevű villicusa (1307.) vezetése alatt mihamar oly hatalmassá fejlődik, hogy diadalmasan

megküzd egyházi fenhatóságával, majd Omodéval, a bitor oligarchával.

Arnold plébánosa áll ki (1283.) a Johanna lo-vagok ellen, kik a Kassán régóta fenálló kórház jö-vedelmeit akarják magukhoz ragadni; 1292-ben ugyan-csak ez Arnolddal élükön az egri káptalannal az ennek járó dézsma iránt, melynek természetben való besze-dése a lakosságra mind terhesebbé vált, évi 15 márka ezüst fizetésében megegyeznek. Ez oklevelek tanus-kodnak arról, hogy a mai magasztos dóm helyén egy ennél jóval kisebb terjedelmű szent Erzsébet tisztele-tére emelt templom állott s déli oldalán a sz. Mihály temetkező kápolna.

1297-ben itt székel a kamara-ispán, a kit ma pénzügyigazgatónak neveznénk el.

Krones és Tutkó már az Arpádok alatt mint sza-bad királyi várost szerepeltetik Kassát; sőt már a villa regiá-ban is valami kitüntető fokozatot látnak.

A fenmaradt oklevelek mindennek ellene monda-nak. Voltak már ekkor is ily szélesebb jogkörrel bíró városaink, de inkább a Dunán-tul, a hol a kultura jóval előbb vert gyökeret. De például Pest nagy és gazdag kereskedő város a tatárjárás előtt városi jogok nélkül. A városi intézményt különben úgy kell tekintenünk, mint valami élő organizmust, mely hol növekedik, hol fogy; s azután ez a fogalom: város, a korszakok sze-rint is változó. Kassa lakossága az Arpádok vége felé valószínűen számos jogszokással élt minden előleges királyi jóváhagyás nélkül, melyek mindinkább vérébe mentek át.

A tatárjárás tönkrepusztította ezt a vidéket is, de ez annyiban javára vált, hogy a kormányzat —

kivált V. István — most nagyobb gondot fordított szervezésére.

Kassának ekkor még nem volt tulsulya a vármegyében, melynek székhelye (locus cathedralis) Forró. Szina 1249-ben ugyanazokat a szabadalmakat kapja, mint Kassa. 1261-ben nem Kassa bírása vezeti be Samphleben és Obl, kassai lakosokat Fel-Kassa birtokába, hanem Tekus, sárosi főispán; Hannus, kamara-ispánt az ezzel éjszaknyugatra szomszédos erdőség birtokába 1297-ben pedig Feldrik, sárospataki várnagy.

Krones a városi levéltár egy 16. századbéli följegyzésére, mely szerint: „1290. Cassa habebatur villa“, építi vélekedését, de azt elhallgatja, hogy egy közel egykoru kéz e mellé odajegyezte: „hoc est falsum.“ Különben is ez odavetett följegyzés, mely Kromer Lénárd, városi jegyző (1557—1580.) kezeirása, nem világosítja meg a kérdést.

Az 1510. körül szerkesztett lajstrom említi, hogy még 1292-ben is falu volt s czimerül egy lilomot használt. Ez utóbbi állítást is kétségbe kell vonnunk, mert Kassa első czimerébe sz. Erzsébet alakját vészték fel. Lilimokat Nagy Lajos ad czimerébe 1369-ben s nem említi, hogy a város addig bármiféle czimerrel élt volna.

A legrégibb oklevelek Kassát villának, falunak nevezik s 1347-ig nem találkozunk bennük a tanácsnokok (jurati) neveivel, mert nem voltak. Csupán a bírót nevezik meg névszerint a 14. század első felében kelt oklevelek, mint a szücsök 1307-beli czéhszabályzata.

Nincs tehát alapunk, hogy Kassát az Arpádok alatt a szabad királyi városok közé sorozzuk. Sőt a 14. század elején történelmében oly dologra bukkanunk, mely ezzel teljesen ellenkezőről tanuskodik.

Róbert Károly, hogy Omodét lekenyerezze, ennek kérelmére Kassát, mint királyi birtokot, a főurnak adományozza. A tényről oklevelünk ugyan nincs, mert azt, mint számos társát, Károly király később érvénytelennek mondotta ki s így azt — bizonyára Kassa is minden áron azon volt — megsemmisítették.

Az adományozásnak azonban van okleveles nyoma az Omode fiai és Kassa közt 1311-ben kötött s a város levéltárában őrzött egyességben, melynek egyik pontja szerint Omode fiai arra kötelezik magokat, hogy Kassát sem ők, sem utódaik nem fogják Károlytól vagy fiától adományul kérni.

Kassa ekkor a gyors fejlődés útján halad. Ha nem is környezték erős kőfalak; maguk a házak szilárdabb anyagból készülhettek s a védelemre alkalmasak lehettek; a városi szervezet — különösebb írott kiváltságok nélkül — a lakosság vagyoniassága mellett mind inkább kialakul; 1307-ben itt létesül az első czéh, a szücsöké; piaczat, vásárait a környék lakói, de távol vidékek kereskedői is mindinkább felkeresik, valamint a kassaiak is mindinkább reávetik magukat a kereskedelem közvetítésére. A kezdetben mezőgazdasági telep a 14. század első tizedében mind nagyobb forgalmu kereskedő és iparüző helységgé lesz. Ennek érdekei terelik az Arpádház kihaltával Kassát a cseh Venczel táborába, annál is inkább, mert a beállott zavarok érzékenyen megkárosítják.

Az utakat rablócsapatok — Omode emberei — el-elállják; két-három évszám nélküli oklevél tanuskodik erről. Omode, kinek Abaujban s a szomszédos vármegyékben terjedelmes birtokai vannak, új vámokkal zaklatja a kassai s más kereskedő népeket.

Midőn pedig a várost a viszonyokkal ismeretlen

Róbert Károlytól adományként kicsikarja, a mérték betelt.

Omode megjelenik a városban, hogy azt birtokába vegye. A zaklatásai miatt ugyis már a végsőkéig felingerelt polgárság a főurat s többeket kíséretéből megöli, fiai közül Jánost és Dávidot másokkal együtt foglyul ejti s kirabolja.

A király Tamás, esztergomi érseket és István, veszprémi püspököt bizta meg, hogy közöttük a békét helyreállítsa. Ez annál inkább érdekében állott, mert Csák Mátéval le kellett számolnia. Az egyesség 1311. október hó 7-én létre is jött s legfontosabb pontját felebb közöltem.

Károly — oldalán a hü kassaiakkal — a következő évben vivja meg győzedelmes csatáját a rozgonyi sikon s még fia, Nagy Lajos is hálásan említi e hűségüket hozzájuk intézett okleveleiben.

Károlytól nyerik a kassaiak 1319 ben vámmmentességüket Ujvár és Zemplénmegyékben a Sajó és Tisza folyókig s egész Beregig; 1321-ben a kamaranyereség czimén fizetett évi félfertő ezüst fizetése alól oldja fel őket. 1342-ben mogajándékozza őket más főbb városai (capitalium civitatum) mintájára a teljes törvénykezési szabadsággal s azzal, hogy egyenest a királyhoz vagyis a tárnokmesterhez felebbezhetik ügyeiket.

Nagy Lajos a lakosság kereskedelmi érdekeinek lesz hő védője.

1344-ben meghagyja, hogy a kassai kereskedők től ne szedjenek nagyobb vámot ruthén földön, mint Lengyelországban; midőn pedig szinai vámszedője 1345-ben fizetésre szorítja őket, szigoruan meghagyja neki, hogy ezt ne cselekedje.

Kassa jelentőségét láthatjuk abban is, hogy ez időben kezd a kassai márka feltűnni.

1335-ben van először említés a domonkosok klastromáról, mely szerint ennek telkéből három lépésnyit a város magához vált.

Ugyanez év óta Abauj- és Sárosvármegyék nemessége itt tartja — napokig is eltartó — közgyűlését s Lajos 1346-ban Poháros Péter, abauji főispán távollétében a városra bizza a vármegyei igazságszolgáltatást.

Szomoru véletlen — Endre gyalázatos meggyilkolása — juttatta Kassát ahhoz, hogy szabad királyi várossá lőn. Lajos, hogy öcsese halálát megboszulja, háborura készül; pénzre van szüksége s a circumspectus polgárság bölcs birája, Albert az 1347-ben kelt privilégiumért bizonyára tetemes összeget tett le a trón zsámolyára.

Ez évben kezdenek hozzá a bástyákkal erősített körfal építéséhez. A régi belváros alakja, mely aránytalanul hosszabb, mint széles, azt mutatja, hogy a körfal sokáig nem akadályozta a kíváltképen kereskedő lakosságot abban, hogy házaikat a helységet keresztülmetsző országut mentén építsék, a mint azt a tárházak és vendégfogadók érdeke követelte.

